

Ympäristönsuojelun valvonnan toteuma 2024 ja valvontaohjelma 2025

Sisällysluettelo

1. Lähtökohdat	2
1.1 Ympäristönsuojelulaki.....	2
1.2 Maa-aineslaki	2
1.3 Jätelaki	2
1.4 Valvonnan maksullisuus.....	2
2. Ympäristönsuojelun valvonnan toteuma 2024 ja valvontaohjelma 2025	3
2.1 Yleistä valvontaohjelmasta.....	3
3. Ympäristönsuojelulain mukainen säännöllinen valvonta	4
3.1 Valvontaohjelman toteuma 2024.....	4
3.2 Ympäristönsuojelulain ennakoivalvonnalliset päätökset.....	6
3.3 Resurssitarkastelu vuonna 2024.....	6
3.4 Suunnitelma vuoden 2025 valvontatoimenpiteiksi	6
4. Maa-aineslain mukainen valvonta.....	8
4.1 Maa-ainestarkastukset vuonna 2024.....	8
5.1 Säännöllinen valvonta	8
5.2 Tapauskohtainen valvonta	9
6. Muu valvonta ja seuranta	11
6.1 Merenkulun ympäristönsuojelulaki.....	11
6.3 Melu	11
6.5 Kemikaalilain valvonta	12
6.6 Vesistötarkkailu Lahden alueella	12
6.7 Pohjavedet	13
6.8 Vesihuoltolain valvonta.....	14

1. Lähtökohdat

1.1 Ympäristönsuojelulaki

Valvontaohjelma on laadittava ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkistuksista sekä niiden muusta säännöllisestä valvonnasta. Ohjelmaan sisällytetään tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Ohjelmassa kuvataan edellisen kauden tavoitteiden toteutuminen. Toteumatietoja hyödynnetään seuraavien ohjelmakausien suunnittelussa ja valvonnan voimavaroja koskevassa päätöksenteossa.¹

Vuosittain tarkistettava valvontaohjelma perustuu valvontasuunnitelmaan. Edellinen suunnitelma oli laadittu vuosille 2020-2024 (ajantasaistettu 2022). Seuraava valvontasuunnitelma koskee vuosia 2025-2028.

1.2 Maa-aineslaki

Valvontaviranomaisen on suoritettava tarkastus riittävän usein maa-ainesten ottotoiminnan seuraamiseksi. Kaikilla lupa-alueilla tehdään alkutarkastus ennen maa-ainesten ottamiseen ryhtymistä ja lopputarkastus, kun ottaminen on päättynyt tai luvan voimassaoloaika on kulunut umpeen.²

1.3 Jätelaki

Jätelain mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin tarkastettava laitokset ja yritykset, jotka harjoittavat jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä tai joiden toiminnassa syntyy vaarallista jätettä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on lisäksi laadittava suunnitelma jätelain 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten.³

1.4 Valvonnan maksullisuus

Säännöllisen valvonnan maksut on kytketty valvontaohjelman olemassaoloon. Kun valvontatoimenpide on suunnitelmallinen ja valvontaohjelmassa määritetty, siitä voidaan periä maksu.⁴

Lahdessa on käytössä ympäristönsuojelun taksa ja maa-ainestaksa. Tietyistä jätelain valvontatoimenpiteistä voidaan periä maksu ympäristönsuojelutaksan mukaisesti.

¹ Ympäristönsuojelulaki (YSL, 527/2014) 168.4 §, Ympäristönsuojeluasetus (YSA, 713/2014) 30 §

² Maa-ainesasetus (926/2005, 7 §)

³ Jätelaki (646/2011) 124 §

⁴ YSA perustelumuistio (ympäristöministeriö 25.8.2014), YSL 205 §

2. Ympäristönsuojelun valvonnan toteuma 2024 ja valvontaohjelma 2025

2.1 Yleistä valvontaohjelmasta

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 168.4 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta ohjelma (valvontaohjelma). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014) 30 §:n mukaan valvontaohjelmassa on oltava:

- 1) suunnitelma ohjelmakaudella toteutettavista eri tyyppisten luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista;
- 2) tiedot muista kuin 1 kohdassa tarkoitetuista säännöllisen valvonnan toimenpiteistä;
- 3) kuvaus edellisen kauden valvontaohjelman tavoitteiden toteutumisesta.

Valvontaohjelma perustuu Lahden kaupungin ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan, joka on laadittu vuosille 2025-2028.

2.2 Valvonnan maksullisuus

Ympäristönsuojelusta annetun asetuksen perustelumistion (ympäristöministeriö 25.8.2014) mukaan säännöllisen valvonnan maksut on kytketty ympäristönsuojelulain 205 §:ssä valvontaohjelman olemassaoloon. Jotta valvontatoimenpiteistä voidaan periä maksu, sen on oltava suunnitelmallisen valvonnan väline, jonka sisältö ja käyttö on määritelty ohjelmassa. Myös edellisen ohjelmakauden toteuman arviointi tulee tehdä, koska toteumatietoja voidaan hyödyntää seuraavien ohjelmakausien suunnittelussa ja valvonnan voimavaroja koskevassa päätöksenteossa.

Ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) laatimaansa valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta;
- 3) 169 §:n mukaisista tarkastuksista, jotka johtavat kehotuksen, määräyksen tai kiellon antamiseen sekä niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen määräyksen, kehotuksen tai kiellon noudattamisen valvomiseksi;
- 4) tarkastuksista, jotka ovat tarpeen 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi;
- 5) valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 136 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen noudattamisen varmistamiseksi silloin, kun toimivalta on siirretty kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 138 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Maksua ei periä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireille pannun asian käsittelystä, tai kysymys ole ympäristöluvan tai ilmoituspäätöksen muuttamisesta, joka on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta. Luvan tai ilmoituspäätöksen muuttamisesta maksu peritään

toiminnanharjoittajalta, vaikka asia on tullut vireille viranomaisen hakemuksesta. Muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireille pannun asian käsittelystä saadaan periä vireillepanijalta maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Jätelain 144.2 §:n mukaan kunnan viranomainen voi periä maksun:

- 1) tämän lain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;
- 2) 124 §:ssä tarkoitetuista laitosten ja yritysten määräaikaistarkastuksista ja muista säännöllisistä valvontatoimista, jotka perustuvat 124 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin suunnitelmiin;
- 3) tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen 75, 125 ja 126 §:ssä tarkoitettun kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

Kunnalle perittävä maksu voi vastata enintään suoritteen tuottamisesta kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksun perusteista määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa. Lahden ympäristönsuojeluviranomaisen taksasta on tehty päätös (Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakuntakunta 19.1.2021 § 8), joka tuli voimaan 1.2.2021.

Yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen vuosittain tehtävästä viranomaisvalvonnasta saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten valvontaohjelmaa voidaan pitää ei-julkisena asiakirjana. Yksittäisten tarkastuskohteiden osalta valvontaohjelma on ei-julkisen asiakirja ja se pidetään Lahden ympäristöpalveluiden sisäisenä tietona. Yksittäisen yrityksen tiedot esim. tarkastuskäyntitiheydestä ja sen perusteista voidaan antaa asianosaiselle pyydettyä.

Luonnollisten henkilöiden sekä mikroyritysten maksut

Sekä ympäristönsuojelu- että jätelain mukaisessa säännöllisessä valvonnassa on huomioitava maksujen kohtuullisuus. Ympäristönsuojelulain 206 §:n ja jätelain 144a §:n mukaan luonnolliselta henkilöltä, joka ei harjoita taloudellista toimintaa, sekä mikroyritykseltä perittävien maksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Lahden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen taksapäätöksen mukaan mikroyrityksiltä peritään 30 % alempi maksu taksan mukaisista suoritemaksuista.

Mikroyrityksellä tarkoitetaan ympäristönsuojelulain 206 §:n 2 momentissa taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään kaksi miljoonaa euroa. Alennus edellyttää, että toiminnanharjoittajan on viimeistään tarkastuksen yhteydessä annettava valvontaviranomaiselle riittävät työntekijämäärää, liikevaihtoa tai tasetta koskevat tiedot alennuksen myöntämiseksi.

3. Ympäristönsuojelulain mukainen säännöllinen valvonta

3.1 Valvontaohjelman toteuma 2024

Lahden kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvien ympäristölupavervollisten ja ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröityjen sekä ilmoitusmenettelytoimintojen määräaikaistarkastukset vuonna 2024 on esitetty taulukossa 1. Vuoden 2024 aikana suunnitelluista 29 tarkastuksesta toteutui 32 kpl, joten toteumaprosentiksi muodostui 100. Kolme tarkastusta

tehtiin suunniteltujen lisäksi vuoden aikana ilmenneiden tarpeiden vuoksi.

Taulukko 1. Ympäristöluvanvaraisten, rekisteröityjen ja ilmoitusmenettelytoimintojen määräaikaistarkastusvälit, toiminnanharjoittajien lukumäärät sekä vuonna 2024 tehdyt tarkastukset (Tarkastusvälin vaihtelu ilmaisee riskiperusteisia eroja sijaintien ja/tai toiminnanharjoittajien välillä.)

toimiala	tarkastusväli (vuotta)	lukumäärä	suunnitelma 2024	tarkastukset 2024
metsäteollisuus		0		
metallien ja muovien pintakäsittely	4	1	0	0
energiantuotanto	4–5	17	1	1
kemianteollisuus		0		
polttonesteiden jakeluasemat ja kemikaalivarastot	3–4	33	16	16
voc-laitokset	3–4	3	0	0
kivenmurskaamot ja asfalttiasemat	1–3	8	0	0
betoniasemat tai betonituotetehtaat	3–4	7	6	6
vesipesulat		0		
elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	5	4	2	3
eläinsuojat	4	2	0	0
liikenne: varikot, moottoriurheiluradat	3–4	3	1	1
jätteiden käsittely	3	12	2	3
ampumaradat	4	1	0	0
suihkupuhalluspaikka (ulkona)		0		
krematorio	4	1	0	0
lumenkaatopaikka	2	1	0	0
naapuruussuhdelain mukainen rasisus	4	1	0	1
pohjavesialueella oleva pieni toiminto	3–4	2	1	1
kemialliset pesulat	5	4	1	0
laitoksia/tarkastuksia yhteensä		99	29	32

3.2 Ympäristönsuojelulain ennakkovalvonnalliset päätökset

Rakennus- ja ympäristölupalautakunta myönsi vuoden 2024 aikana kaksi ympäristölupaa (Asfalttikallio Oy ja Lahden kaupunkisuunnittelu), rauetti neljä ympäristölupaa (Neste Markkinointi Oy/Kauppakaaren Diesel-asema, Viking Malt Oy/Polttimo, Lahti Energia Oy/Polttimo ja St1 bioetanoli) ja muutti yhden ympäristöluvan sisältöä (Lahti Energia Oy/Stora Enso). Ympäristönsuojelulain 118 § mukaisia meluilmoituksia käsiteltiin vuonna 2024 yhteensä 35 kappaletta.

3.3 Resurssitarkastelu vuonna 2024

Lahden ympäristöpalvelujen ympäristölupien ja -valvonnan yksikkö saavutti vuoden 2024 aikana henkilöstösuunnitelman mukaisen työntekijämäärän. Myös suunnitellut työnkuvamuutokset on saatu läpivietyä. Ympäristöluvanvaraisten, rekisteröityjen sekä ilmoituksenvaraisten, ja myös maa-aineskohteiden määräaikaistarkastukset saatiin kaikki tehtyä. Näin hyvää säännöllisen valvonnan toteumaa ei ole tähän mennessä saavutettu. Myös ympäristölupapäätökset ja rekisteröinnit saatiin toteutettua yksikön sisäisten aikataulutavoitteiden sekä ympäristönsuojelulakiin kirjattujen aikataulujen mukaisesti.

Hyvää toteumaa täydensi myös vaarallisten jätteiden tuottajien tarkastukset sekä opinnäytetyönä toteutettu kylmäainekartoitus. Muuttuneet työnkuvat vaativat kouluttautumista, johon on kiinnitetty huomiota kehittämällä ammattitaitoa saatavilla olevilla koulutuksilla.

Jätelain mukaan tehtävistä tarkastuksista on pyritty tekemään kaikkein välttämättömimmät. Keväällä 2024 sovittiin vastuualueiden välisestä toimintatapamuutoksesta, mikä sujuvoitti toimintaa ja vähensi maastossa tehtävien tarkastusten tarvetta. Kaupungin hallinnassa olevilla alueilla havaitut roskaantumiset voitiin ilmoittaa suoraan kuntatekniikan urakoitsijalle. Aiemmin jokainen vastuualue hoiti itsenäisesti hallintaansa kuuluneet roskaantuneet alueet. Digitalisoitumisen myötä valvonnassa on hyödynnetty entistä enemmän valokuvia, eikä paikalla käyntiä ole aina tarvittu siivouskehotusten toteuman tarkistamiseksi. Jätelain osalta roskaantuneita kiinteistöjä on kartoitettu myös kaupungin ilma-kuva-aineiston osalta. Selkeästi roskaantuneita kiinteistöjä on kartoituksen perusteella havaittu useita kymmeniä, joissa vallitsee roskaamiskiellon vastainen tila. Näitä pyritään siivouttamaan kehoituksin ja määräyksin muun työtilanteen salliessa. Viranomaisprosessit voivat muutoksenhakuprosesseineen kestää useita vuosia.

Edellä mainittu resurssitarkastelu kattaa vain ympäristönsuojelulain ja jätelain velvoittaman suunnitelmallisen viranomaisvalvonnan, jota tekee pääasiassa ympäristöluvat- ja -valvontayksikkö. Tämän lisäksi on syytä huomioida ympäristölainsäädännön koko tehtäväkenttä, minkä vuoksi valvontasuunnitelmaan ja valvontaohjelmaan on sisällytetty myös muuta kuin säännöllistä valvontaa edellyttävää toimintaa.

3.4 Suunnitelma vuoden 2025 valvontatoimenpiteiksi

Vuoden 2025 aikana tehtävien ympäristöluvanvaraisten, rekisteröityjen ja ilmoitusmenettelytoimintojen määräaikaistarkastussuunnitelma on esitetty taulukossa 2. Valvontakohteita on yhteensä 99. Näistä on tarkoitus tarkastaa noin kolmannes. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka lähetetään toiminnanharjoittajalle ja tallennetaan kaupungin

sähköiseen arkistoon. Myös tarkastuksella annettavien kehotusten toteutumisen valvonta on osa tarkastustoimintaa. Tarkastusten toteumasta raportoidaan vuoden 2026 alussa lautakunnalle.

Taulukko 2. Ympäristöluvanvaraisten, rekisteröityjen ja ilmoitusmenettelytoimintojen määräaikaistarkastusvälit, toiminnanharjoittajien lukumäärät sekä suunnitelma vuoden 2025 tarkastuksista Lahdessa (Tarkastusvälin vaihtelu ilmaisee riskiperusteisia eroja sijaintien ja/tai toiminnanharjoittajien välillä.)

toimiala	tarkastusväli (vuotta)	lukumäärä	suunnitelma 2025
metsäteollisuus		0	
metallien ja muovien pintakäsittely	4	1	1
energiantuotanto	4–5	17	4
kemianteollisuus		0	
polttonesteiden jakeluasemat	3–4	33	17
voc-laitokset	3–4	3	0
kivenmurskaamot ja asfalttiasemat	1–3	8	3
betoniasemat tai betonituotetehtaat	2–4	7	0
vesipesulat		0	
elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	3–4	4	1
eläinsuojat	4	2	0
liikenne: varikot, moottoriturheiluradat	4	3	0
jätteiden käsittely	3	11	3
ampumaradat	4	1	0
krematorio	4	1	0
lumenkaatopaikka	2	1	1
naapuruussuhdelain mukainen kohtuuton rasitus	4	1	0
pohjavesialueella oleva pieni toiminto	3–4	2	0
kemialliset pesulat	5	4	4
laitoksia/tarkastuksia yhteensä		99	34

4. Maa-ainelain mukainen valvonta

4.1 Maa-ainestarkastukset vuonna 2024

Valtioneuvoston asetuksen maa-ainesten ottamisesta 7 §:n mukaan valvontaviranomaisen on suoritettava tarkastus riittävän usein toiminnan seuraamiseksi. Asetuksen mukaisesti kaikilla lupa-alueilla tehdään alkutarkastus ennen maa-ainesten ottamiseen ryhtymistä ja lopputarkastus, kun ottaminen on päättynyt tai luvan voimassaoloaika on kulunut umpeen.

Vuosittain tarkastetaan, että lupakohteissa noudatetaan ottamissuunnitelmaa ja päätöksessä annettuja määräyksiä sekä maa-ainelaisissa asetettuja rajoituksia. Tarkastus tehdään lisäksi maa-aineluvan haltijan, asianosaisten tai muiden perusteltujen vaatimusten vuoksi, jollei tarkastusta ole pidettävä ilmeisen tarpeettomana. Mikäli luvan haltija ilmoittaa etukäteen tammikuun loppuun mennessä, ettei maa-ainesta kyseisenä vuonna oteta, ei lupakohdetta silloin normaalisti tarkasteta eikä peritä valvontamaksua. Tarkastuksen yhteydessä selvitetään otetun aineksen määrä ja ottoalueen etenemä. Luvan haltija tai lupaviranomainen luvan haltijan esityksestä ilmoittaa ottomäärän ympäristöhallinnon tietojärjestelmään maaliskuun loppuun mennessä.

Vuonna 2024 tarkastettiin kahdeksan lupakohdetta. Vuonna 2024 myönnettiin kaksi maa-ainelupaa. Lupia ei päättynyt vuonna 2024.

4.2 Suunnitelma vuodelle 2025

Lahdessa oli maaliskuussa 2025 voimassa kaksitoista maa-ainelupaa. Lahden alueella tullaan tekemään vuonna 2025 noin 10 määräaikaista valvontatarkastusta ja kaksi toiminnan aloitustarkastusta. Tarkastusmäärä riippuu muun muassa siitä, ovatko luvan haltijat ilmoittaneet tammikuun 2025 aikana, ettei ottoalueilta oteta kuluvana vuonna maa-ainesta ja joudutaanko tekemään varmistustarkastuksia, jos lupaehtoja ei ole noudatettu riittävän tarkasti. Tarkastusmäärä riippuu myös mahdollisista valituksista. Lisätarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

5. Jätelain valvonta

5.1 Säännöllinen valvonta

Jätelain 124 §:n mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin tarkastettava laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa syntyy vaarallista jätettä. Näitä toiminnanharjoittajia on arvioitu olevan Lahdessa vajaa 400 kpl. Tarkastuksia tehtiin pääasiassa pohjavesialueille sijoittuvilla teollisuusalueilla yhteensä 23 kpl. Kartoitetut ja tarkastetut kohteet valittiin vaarallisten jätteiden kuljetustietojen perusteella. Jatkossa pyritään löytämään myös valvontakohteita, joista ei ole tehty merkintöjä Siirto-rekisteriin.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava suunnitelma jätelain 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten. Rekisteröityjä toimijoita on Lahdessa kymmenkunta. Keräystoiminta kattaa pääasiassa hyötyjätteiden ja sähkölaitteiden keräystä. Vuonna 2024 tarkastettiin yksi jätteen kuljetuspalvelua tarjoava toimija (tehnyt rekisteröinti-ilmoituksen

2023). Hyötyjätteiden keräyspisteistä tuli muutama haittailmoitus. Tilanteiden katsottiin olevan ohimeneviä, eivätkä ne vaatineet erityisiä valvontatoimenpiteitä.

Jätteen ammattimaista keräystoimintaa koskevat rekisteröinti- ja valvontatiedot riskiarvioiteineen saatetaan vuonna 2025 ajan tasalle. Tämän jälkeen rekisteritietojen ajantasaisuus tarkistetaan vähintään kolmen vuoden välein. Vaarallista jätettä / sähkölaitteita keräävät yritykset tarkastetaan kertaalleen vuosina 2025-2028, ja tämän jälkeen tarvittaessa säännöllisesti. Hyötyjätteiden keräyspisteitä valvotaan edelleen pääsääntöisesti haittailmoitusten perusteella.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee huomioida valvonnassa kansainvälisten jätesiirojen mahdollisuus. Vuonna 2024 valvonnassa ei tullut esille jätteiden tuontia tai vientiä toisiin maihin.

5.2 Tapauskohtainen valvonta

Jätelain valvomiseksi tehdään määrällisesti eniten roskaantumiseen liittyviä tarkastuksia. Vuonna 2024 todennettiin yhteensä arviolta 40-50 roskaantumistapausta. Hallintopakoon liittyviä tarkastuksia oli kaksi.

Roskaantumisen ja jätehuollon valvonnan tarve korostuu, mikäli alueella tehdään esim. rottahavaintoja. Vuonna 2024 tapauksia oli muutama.

Jätehuoltomääräysten valvonta on suurelta osin järjestettyyn jätteenkuljetukseen liittymättömien valvontaa, jota tehdään pääosin saapuneiden ilmoitusten perusteella asiakirjavalvontana. Nykyisellään Lahdessa noin 75 % kiinteistöistä on liittynyt järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Vuodelle 2024 suunniteltua jätehuoltoon liittymättömien kiinteistöjen tiedostuskampanjaa selvitettiin, mutta sitä ei pystytty toteuttamaan. Kesällä 2024 käyttöön otetussa kuljetusrekisterissä oli vielä kehitystarpeita, eikä sitä pystytty hyödyntämään.

Sekajätekuljetusten järjestämisvastuu siirtyy lähivuosina kiinteistön haltijalta kunnalle, eli Salpakierto Oy:lle. Tämän myötä viranomaisvalvonta selkeytyy ja tehostuu, minkä odotetaan nostavan jätehuoltoon liittyneiden kiinteistöjen määrää. Salpakierto Oy:n kilpailuttamassa jätteenkuljetuksessa jätehuoltoviranomainen voi liittää kiinteistön kotinoutoasiakkaaksi, jos kiinteistöllä ei ole jäteastioita.

Myös ympäristönsuojelumääräykset sisältävät jätteiden käsittelyyn tai jätehuoltoon liittyviä määräyksiä. Vuonna 2024 ympäristöpalveluille tehtiin 16 ympäristönsuojelumääräysten mukaista valvontailmoitusta rakennus- ja purkujätteistä. Määrä on keskimääräistä alhaisempi, johtuen todennäköisesti vallitsevasta rakennusalan taantumasta. Purkukohteissa ei tehty tarkastuksia ympäristöpalveluiden toimesta.

Vuodesta 2025 lähtien rakennus- ja purkujätteitä koskevat selvitykset ja raportit käsitellään rakentamislain (751/2023) 16 § mukaisesti; päävastuu käsittelystä on rakennusvalvonnalla. Ympäristöpalvelut valvoo purkujätehuoltoa edelleen tarvittaessa.

Taulukko 3. Jätelain sekä ympäristönsuojelumääräysten valvontakohteet Lahdessa vuonna 2024, vuoden 2024 toteuma sekä suunnitelma vuodelle 2025.

Jätelaki kohderyhmä	kohteita	tarkastusten suunnitelma 2024	tarkastusten toteuma 2024	suunnitelma tarkastuksista 2025
Säännöllinen valvonta				
Vaarallista jätettävä tuottavat toiminnot	n. 400	0	23	5
Jätteen keräystoiminta (JL 100 §)	10	*	1	*
Tapauskohtainen valvonta				
<i>Kohteiden määrä ilmaisee tyypillistä vuosittaista määrää, ja suunnitelma tarkastusten määrää, mihin varaudutaan</i>				
Roskaantuminen	n. 80	60	45	60
Yleisötapauksen jätehuolto (meluilmoitukset sekä JH-määräysten ilmoitukset yli 500 hlön tapahtumista)	20	*	4	*
Jätehuoltomääräysten valvonta	n. 10	*	1	*
* valvontaa toteutetaan tarvittaessa				

Ympäristönsuojelumääräysten mukaisten toimintojen tapauskohtainen valvonta

kohteryhmä	ilmoitukset/päätökset	suunnitelma 2024	tarkastusten toteuma 2024	suunnitelma tarkastuksista 2025
Eräiden jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa	0-5	*	0	*
Käytöstä poistetut öljysäiliöt	0-5		0	*
Rakennus- ja purkujätehuolto	20-50	*	0	*
* valvontaa toteutetaan tarvittaessa				

6. Muu valvonta ja seuranta

6.1 Merenkulun ympäristönsuojelulaki

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) mukaan huvivenesataman pitäjän velvollisuus vastaanottaa jätteitä koskee satamaa, jossa on vähintään 25 venepaikkaa tai jonka yhteydessä on vähintään 25 huviveneen talvitelakointipaikkaa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hyväksyy ja valvoo huvivenesatamien ja pienten kalastussatamien (vuosittaiset purkumäärät alle 20 000 kg) jätehuoltosuunnitelmat, muiden satamien suunnitelmat hyväksyy ja valvoo ELY-keskus. Suunnitelma on voimassa 5 vuotta kerrallaan tai kunnes sataman toiminnassa tai jätehuollossa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Lahden kaupungin huvivenesatamien (Vesijärven, Teivaan ja Niemen) jätehuoltosuunnitelmat ovat tulleet vireille vuonna 2023. Viranomaisen arvioi ja hyväksyy suunnitelmat vuonna 2025. Muiden huvivenesatamien (Myllysaaren ja Ruoriniemenrannan huvivenesatamat) jätehuoltosuunnitelmien tarpeet arvioidaan ja veloitetaan suunnitelman tekemiseen.

6.2 Ympäristöhaittailmoitukset

Ympäristöhaittailmoituksia vastaanotetaan asukkailta, osa hoidetaan neuvonnalla. Savu- ja hajuhaittailmoituksista seitsemän johti toimenpiteisiin. Tyypillinen toimenpide on ollut kotiin postitettava kirje, jossa neuvotaan polttamaan puuta puhtaasti. Haittailmoitusten yhteydessä selvitettiin myös kiinteistöjen liittyminen järjestettyyn jätteenkuljetukseen.

Meluhaittailmoituksia käsiteltiin vuonna 2023 yhteensä 29 kappaletta, vuonna 2024 yhteensä 24 kappaletta, joista tapahtumiin kohdistuvia valituksia oli yhteensä kahdeksan kappaletta. Kohteissa tehtiin tarkastuksia yhdeksän kappaletta.

Kaupungin sähköisen e-palautekanavan kautta tuli 145 ympäristöhaittailmoitusta, joiden keskimääräinen käsittelyaika oli vajaa viisi päivää.

6.3 Melu

Meluntorjunnan toimintasuunnitelma vuosille 2024-2028 valmistui 18.7.2024.

Ympäristömeludirektiivin mukainen toimintasuunnitelma on raportoitu Uudenmaan ELY-keskukselle tammikuussa 2025. Ympäristöministeriö ja Uudenmaan ELY-keskus välittävät raportoidut tiedot eteenpäin Euroopan ympäristökeskus EEA:lle.

6.4 Ilmanlaadun seuranta Lahden seudulla

Ilmanlaatua seurataan Lahdessa ja Hollolassa yhdessä kuntien ja Lahden ja Hollolan alueilla ilmapäästöjä aiheuttavien laitosten (vuonna 2024 mukana 26 yritystä) kanssa. Ulkoilmanlaadun seuranta tehdään ilmanlaadun yhteistarkkailusopimukseen "Sopimus ilmanlaadun yhteistarkkailusta Hollolassa ja Lahdessa vuosina 2021-2026" liitetyn tarkkailuohjelman mukaisesti.

Seurantaverkkoon kuuluu 5 jatkuvatoimista mittausasemaa ja 10 passiivikeräyspistettä.

Jatkuvatoimisia mittausasemia on Lahdessa Uudenmaankadulla, Mustamäenkadulla, Saimaankadulla ja Satulakadulla. Hollolassa on siirrettävä mittausasema (vuonna 2024 Kansankadulla, vuonna 2025

Kuntotiellä). Passiivikeräyspisteitä siirretään vuosittain. Seurattavia epäpuhtauskomponentteja ovat NO, NO₂, NO_x, PM₁₀, PM_{2,5}, O₃, PAH ja VOC. Vuonna 2025 valmistellaan uuden mittausaseman perustamista Nastolaan. Itäisen Lahden mittausasemalla aloitetaan ilmanlaadun seuranta vuonna 2026.

6.5 Kemikaalilain valvonta

Kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen tulee valvoa kemikaalilain perusteella myös kemikaalien käyttöä. EU:n ns. REACH-asetukseen perustuen ELY-keskukset ovat pyytäneet alkuvuodesta 2023 kuntia ja kaupunkeja selvittämään alueellaan sijaitsevat ampumaradat ja aloittamaan ampumaratojen riskiperusteinen lyijyhaukien käytön valvonnan asetuksen (EU) 2021/57 nojalla vuonna 2023.

Vuonna 2024 kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vastuulle kuuluvaa kemikaalilain valvontaa toteutettiin osana säännöllistä valvontaa.

6.6 Vesistötarkkailu Lahden alueella

Lahden ympäristöpalveluiden vesistötarkkailusuunnitelma vuosille 2022-2026 on esitetty taulukossa 4. Vuoden 2024 aikana otettiin vesinäytteitä pienjärvilä 83 kpl, joista 17 oli α -klorofyllinäytettä. Lisäksi kuormitusseurannassa otettiin yhteensä 132 kpl oja- ja hulevesinäytettä.

Taulukko 4. Lahden pienjärvien näytteenotto-ohjelma ja näytteiden lukumäärä. Näytteitä otetaan maaliskuussa ja elokuussa yhden metrin syvyydestä ja metri pohjan yläpuolelta. Syviltä havaintopaikoilta otetaan tarvittaessa välisyvyyksistä happinäytteitä. Elokuun näytteenoton yhteydessä otetaan 0-2 metrin näyte α -klorofylli-pitoisuuden määrittämiseksi. Määrittämiseksi: lämpötila, näkösyvyys, haju, ulkonäkö, väriluku, pH, sähkönjohtokyky, COD_{Mn}, happi, happikyllästyminen, kokonaisfosfori, kokonaistyyppi, klorofylli-a.

Vesistötarkkailuohjelma 2022-2026

Järven nimi	Kokonais- syvyys m	Vesiala ha	2026	2025	2024	2023	2022
Ahvenlammi	12	11					
Alanen	7,2	75			5		
Alasjärvi	14	272	5	5	5	5	5
Alvojärvi	6	23		5			
Arrajärvi		462	velvoitetarkkailu				
Evattu	2	22					
Häränsilmä	3	1,0					
Iso-Kukkanen	33	252	5	5	5	5	5
Joutjärvi	5	39	5	5	5	5	5
Kalliojärvi	26	59				5	
Kivijärvi, e	11	215		5		5	
Kivijärvi, p	10	215		5		5	
Kymijärvi Lapinkivi	10	324	5	5	5	5	5
Kymijärvi Rekola	9	324	5	5	5	5	5
Kärkjärvi	11	199		5		5	
Likolammi	9	2,2	5	5	5	5	5

Merrasjärvi	2	24	3	3	3	3	3
Mytäjärvi	10	1,6	5	5	5	5	5
Oksjärvi	14	250	5			5	
Pikku-Kukkanen	9	117	5		5		5
Pikku-Vesijärvi	5	5,0	5	5	5	5	5
Pitkäjärvi	5,3	39					
Ruuhijärvi	18	574	5	5	5	5	5
Salajärvi	13,5	803	5	5	5	5	5
Salalammi	10	37,8		5		5	
Sietikka	8	2,0					
Sylvöjärvi, e	3	231	5		5		5
Sylvöjärvi, p	3,5	231	5	ELY	5		ELY
Särkijärvi	9	34					5
Valkeajärvi	12	10,72		5			
Valkealammi	10	1,4			5		
Vesijärvi		1288	velvoitetarkkailu				
Villähteen kukkanen	5	36	5		5		5
			78	83	83	83	73

Lisäksi otetaan kuormitusnäytteitä Vesijärven, Kymijärven ja Sylvöjärven merkittävimmistä ojista kevät- ja syysylivirtaaman aikana. Näistä näytteistä määritetään kokonaisfosfori-, fosfaattifosfori- ja typpipitoisuudet.

Ympäristöpalvelut seuraa lisäksi osana Vesijärviohjelmaa Vesijärveä maaliskuu-, kesä- ja elokuussa kolmelta havaintopaikalta otettavilla näytteillä, jotka täydentävät velvoitetarkkailua.

Automaattista vedenlaadun seuranta varten on Vesijärvellä kaksi sekä Kymijärvellä ja Alasenjärvellä yksi asema. Lisäksi Vesijärven laskevista uomista kahdessa on automaattiset vedenlaatuasemat. Länsi-Hennalaan Lahden keskusta-alueelta johdettavien hulevesien laatua ja määrää seurataan automaattiasemalla ja näytteenotoilla.

Ympäristöpalvelut toimittaa pintavesien kemiallisen tilan seuranta varten ELY-keskukselle kalanäytteitä. Porvoonjoessa PFAS-pitoisuudet ovat korkeita ja merkittävä osa kuormituksesta tulee selvitysten mukaan Lahden alueelta. Suuri osa kuormituksesta tulee jätevedenpuhdistamoilta, mutta paljon myös muista lähteistä, joita pyritään yhdessä Syken ja ELY-keskuksen kanssa selvittämään vuonna 2024 alkaneella yhteistyöllä.

6.7 Pohjavedet

Pohjavedestä otetaan näytteitä keskusta-alueella kaksi kertaa vuodessa havaintopaikasta HP126 ja kerran vuodessa havaintopaikasta HP23. Pohjavesialueilla on siirrytty kaupungin ylläpidossa olevilla tiealueilla liukkaudentorjunnassa natriumkloridista natrium- ja kaliumformiaatin käyttöön. Seurannan tavoitteena on tarkkailla suolan käytön lopettamisen vaikutuksia pohjaveden laatuun sekä torjunta-ainepitoisuuksia urheilukeskuksen alueella.

Lahden kaupungin toteuttama pohjavesitarkkailu täydentää Lahti Aqua Oy:n ennakoivan pohjavesitarkkailun tarkkailuohjelmaa. Lahden kaupungin pohjavesitarkkailu toteutetaan osana Lahden ja Hollolan pohjavesien yhteistarkkailua, jota Lahden ympäristöpalvelut koordinoi. Yhteistarkkailussa on mukana toimijoita ja havaintopaikkoja Lahti-pohjavesialueelta sekä

Renkomäen, Salpakankaan ja Kukonkoivu-Hatsinan pohjavesialueilta. Yhteistarkkailuun kuuluvien toimijoiden näytteistä analysoidaan mm. haju, ulkonäkö, pH, happipitoisuus, alkaliteetti, sameus, sähkönjohtavuus, kloridi- ja sulfaattipitoisuudet, kemiallinen hapenkulutus eli COD_{Mn} sekä tarpeen mukaan muita parametrejä kuten torjunta-aineet tai maa-aines- ja ympäristöluvan velvoittamia parametrejä. Yhteistarkkailun nykyinen toimintakausi jatkuu vielä 28.2.2026 asti. Vuonna 2026 on mahdollisuus optiovuoteen samoilla sopimusehdoilla. Neuvottelut optiovuoden käyttämisestä aloitetaan maaliskuussa 2025. Yhteistarkkailun tarkkailuohjelma päivitettiin vuonna 2024.

Lahden pohjavesialueiden suojelusuunnitelma vuosille 2024–2033 valmistui ja hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa vuonna 2024. Suojelusuunnitelman liitteenä olevan toimenpideohjelman toteutumista seurataan seudullisessa pohjavesityöryhmässä kahdesti vuodessa. Toimenpideohjelmassa pohjaveden suojelua tukevat toimenpiteet on jaoteltu aihealueittain ja kullekin toimenpiteelle on esitetty vastuutaho sekä aloitusaikataulu. Vuonna 2025 aloitettaviksi toimenpiteiksi on kirjattu mm. Villähteellä VT12 läheisyydessä olevan havaintoputken korkean kloridipitoisuuden syyn selvitys, vaarallisten aineiden kuljetusta koskevan VAK-rajoituksen hakeminen Hämeenlinnantielle-Mannerheiminkadulle (entinen valtatie 12) pohjaveden muodostumisalueelle sijoittuvan tieosuuden osalta ja kiinteistöjen omistajien tiedottaminen öljysäiliöiden määräaikaistarkastusten ja kunnossapidon tärkeydestä sekä vaihtoehtoisista lämmitysratkaisuista.

6.8 Vesihuoltolain valvonta

Vesihuoltolain valvontaa tehtiin valitusten ja yhteydenottojen pohjalta. Vesihuollon kehittämisessä keskityttiin vuonna 2024 toiminta-alueajusten päivitystarpeen tarkasteluun. Uudet toiminta-alueajukset saadaan päätöksentekoon kevään 2025 aikana.